

Vastaus valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen maksuttoman varhaiskasvatuksen vaikutusten selvittämisestä Kuhmossa

Kuhmon varhaiskasvatuksen johtoryhmä on tarkastellut maksuttoman varhaiskasvatuksen vaikutuksia seuraavasti:

Vuodelle 2022 varhaiskasvatuksen maksutuottoja budjetoitiin 178 800 €, mutta toteuma on 10.2.2023 tilanteen mukaan 163 840 €.

Maksutuottojen vähenemiseen vaikuttaa 1.8.2022 voimaan tullut laki asiakasmaksujen alentamisesta ja perheiden tulorajojen nostamisesta, josta tehtiin päätös hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnan kokouksessa 24.03.2022 §:ssä 32.

Hallitus on esittänyt eduskunnalle uuden lakiehdotuksen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muuttamisesta (228/2022), jossa varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulorajoja nostettaisiin edelleen 33 % (liite 1). Kuntaliiton yleiskirjeen 3/2023 ilmoituksen mukaisesti varhaiskasvatuksen asiakasmaksut alenevat 1.3.2023 alkaen. Maksutuottojen menetys kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille.

Talousarvioon vuodelle 2023 varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuotoiksi on arvioitu 138 900 €, mutta on todennäköistä, että tuotot muodostuvat pienemmiksi. Uusi arvio vuoden 2023 talousarvion maksutuotoiksi on noin 100 000 € ja se täsmentyy myöhemmin keväällä.

Kuhmon varhaiskasvatus laskuttaa kuukausittain noin 90:tä asiakasperhettä, laskutuksesta koostuva kulu vuositasolla on n. 30 000 €. Tähän summaan on laskettu kaikki laskutukseen liittyvät prosessit ja käytänteet. Varhaiskasvatuksen laskutusta hoitavan palvelusihteerin työajasta noin 50 % arvioidaan liittyvän laskutukseen liittyviin tehtäviin. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen laskutukseen liittyy kuukausittain muuttuvia elementtejä, jotka johtuvat mm. perheiden muuttuvista tilanteista. Näitä tilanteita voivat olla mm. perheiden tulotietojen muutokset, perheiden koon muutokset sekä lasten sijoituspäätösmuutokset, jotka aiheuttavat aina maksupäätöksen tarkastuksen. Kustannuksiin pitää lisätä myös ne kulut, jotka aiheutuvat mm. maksamattomien laskujen perinnästä ym. kuluista. Näitä kuluja on vaikea arvioida tarkasti. Varhaiskasvatuksella on useita perinnässä olevia asiakasmaksuja.

Kuntaliitto on tehnyt toukokuussa 2022 kyselyn varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista Manner-Suomen kunnille, joista kyselyyn on vastannut noin 86 % kunnista. Kyselyyn vastanneiden kuntien kokoluokat vaihtelivat alle 5000 asukkaan kunnista aina yli 100 000 asukkaan kuntiin. (liite 2)

Kyselyssä kerättiin tietoa alle kouluikäisten lasten perheille määrättävistä asiakasmaksujen periaatteista, erilaisten maksujen alentamisesta ja toiminatavoista asiakasmaksuissa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen osalta asiakasmaksukäytänteitä noudatetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) mukaisesti. Asiakasmaksulaki ei koske yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutuottajia.

Kuhmon varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut määräytyvät kyseisen lain mukaisesti. Maksu määräytyy perheen koon, bruttotulojen ja varattujen hoitoaikojen mukaan.

Lisää Kuhmon varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin vaikuttavista tekijöistä saa infoa seuraavan linkin kautta <https://www.kuhmo.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivahoitomaksut/>

Opetushallinnon tilastopalvelu tuottaa tilastotietoa mm. varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (liite 3). Tästä voidaan arvioida, kuinka suuri osuus maksavista asiakasperheistä kuuluu Kuhmon

varhaiskasvatuksessa 0-maksuluokkaan ja kuinka moni keskimaksuluokkaan. Hallituksen esitys lakialoitteesta on hyväksytty ja tuloarvoja nostetaan 1.3.2023 alkaen 33 %. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki maksupäätökset on tehtävä uudelleen kevään aikana. Kun ne on tehty, voidaan arvioida suhteellisen tarkasti, paljonko varhaiskasvatus saa kuukausittain maksutuottoja.

Kuhmon varhaiskasvatuksessa on kolme päiväkotia ja lisäksi perhepäivähoitokoteja. Vuoden 2023 talousarviossa on huomioitu seitsemän perhepäivähoitajan henkilöstökulut.

Varhaiskasvatuksen asiakaspaikat

Päiväkoti	Asiakaspaikat 1-3 v	Asiakaspaikat 3-5 v	Asiakaspaikat 6 –7 v
Tuupalan päiväkotia/esiopetus	-	-	60 / Esiopetus ja mahdollinen 2-vuotinen esiopetus, jota voidaan toteuttaa myös Tuupalassa.
Päiväkoti Satumetsä	12- 20 / ryhmä on muunneltavissa joko alle 3-vuotiaiden tai sisarusryhmille.	42	-
Vuoropäiväkoti Kuusenkuiske	24	42-60	10- vuorohoitoa tarvitsevat esioppilaat ja koululaiset
Perhepäivähoito	n.20	n.20	-
Yhteensä	n.64	n.122	n.70

Lasten syntyvyys Kuhmossa vuositason (tilasto marraskuu 2022)

Syntyneet vuonna	Tilastossa lapsia
2017	49 / Esiopetuksessa lukuvuonna 2023-2024
2018	37
2019	36
2020	37
2021	28
2022	42
2023	Arvio n. 35
2024	Arvio n. 30

Tällä hetkellä Kuhmon varhaiskasvatukseen osallistuu noin 200 lasta. Tämän tiedon perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatus tavoittaa 80 – 90 % ikäluokista. Esiopetukseen osallistuvat kaikki lapset.

Yhteenveto

Plussat:

Kuhmon varhaiskasvatuksen johtoryhmän yhteenveto maksuttoman varhaiskasvatuksen vaikutuksesta Kuhmon kaupungissa:

- + Voimme markkinoida Kuhmoa perhe- ja lapsiystävällisenä kaupunkina. Onko tämä ilmaistu selkeästi ja näkyvästi Kuhmon kaupungin strategiassa? Varhaiskasvatus on nostettu kannustavana varhaiskasvatuksena, joka kuvaa varhaiskasvatusta enemmän laatutekijänä.
- + Lisätään pitoa ja vetovoimaa Kuhmon kaupungille. Olisiko hyvä rekrytoinnin vetovoima?
- + Lisätään kuhmolaisten lasten kasvatuksen ja oppimisen tasa-arvoista ja yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen.
- + Lisätään perheiden mahdollisuuksia työllistyä osa- ja kokoaikaisesti, jolloin perheiden ostovoima ja hyvinvointi kasvavat.
- + Lasten oppimisen, kasvun tuen varhaisen puuttumisen ennaltaehkäisevä mahdollisuus ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen.
- + Maksuttomuus vain Kuhmossa väestörekisterin mukaan kirjoilla oleville lapsille. Maksuttoman varhaiskasvatukseen sovellohjeisiin tulee merkitä mm. se, millä aikavälillä perheiden/lasten asiakastiedot tarkistetaan. Ohjeiden tulee olla hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnan hyväksymät.
- + Kotikuntakorvaukset ja muiden kuntien varhaiskasvatuspaikkojen ostopalvelusopimukset pysyvät voimassa ennallaan.
- + Tilastoinnin vuoksi joudutaan kuitenkin edelleen tekemään kuukausittain kaikki laskutuksen työvaiheet, vaikka suurin osa lapsista olisikin yleisen paikallisen maksuttomuuden piirissä. Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle täytyy edelleen tehdä sekä sijoitus- että maksupäätökset Varda-tietovarannon vuoksi. Palvelusihteerin työaikaa ei kuitenkaan kuluisi maksuttomuuteen oikeutettujen lasten perheiden usein työllästä saatavien tulotietojen selvittämiseen, joten "nollamaksupäätösten" teko olisi jouhevaa. Maksuttomuuteen oikeuttamattomien lasten perheiden tulotiedot täytyisi edelleen selvittää maksupäätösten tekemistä varten. Palvelusihteerin työaikaa olisi mahdollista kohdentaa varhaiskasvatuksen johtajan kanssa tehtävään yhteistyöhön, mm. lasten sijoituspäätösten tekemiseen.

Miinukset

- Maksetaanko edelleen kodinhoidon tuen kuntalisää perheille (noin 40 - 50 000 € vuodessa)? Tämä asia tulee linjata myös kaupungin arvovalintana pienten lasten perheiden näkökulmasta.
- Millä korvataan saamatta jääneet maksutuotot vuosittain? Paltamon kunta kompensoi maksuttoman varhaiskasvatuksen mm. kunnan omilla rahastotuotoilla.
- Varhaiskasvatuksen paikkojen riittävyttä tarkastellaan vuosittain. Mikäli varhaiskasvatuksen palveluita käyttävien lasten määrä kasvaa, onko tiloja riittävästi vai pitääkö tarvitaanku uusia tiloja?
- Kelpoisen henkilöstön saaminen, mikäli lapsimäärät kasvavat varhaiskasvatuksessa.
- Kaksivuotinen esiopetuksen aloittaminen on parhaillaan hallituksen valmistelussa ja asian vaikuttavuuden selvittäminen on vielä meneillään. Tutkimus saadaan päätökseen vuonna 2024.
- Henkilöstön määrä tulee mitoittaa lasten lisääntyvän määrän mukaisesti ja mahdollisia lisärekrytointeja tarvitaan. Lisärekrytoinnit liittyvät varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien palkkaukseen. Varhaiskasvatuksen opettajan palkkamenot ovat

vuositasoilla keskimäärin on 40 800 € + muut henkilöstökulut ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajan palkkamenot vuositasona on 35 000 € + muut henkilöstökulut.

Lopuksi:

Varhaiskasvatuksen johtaja on ollut yhteydessä Paltamon kuntaan ja saanut asiaan liittyvää tietoa kunnan toimijoilta. Yleisesti Paltamon kunta kokee hyötynensä maksuttoman varhaiskasvatuksen järjestämisestä kunnan imagon ja työllisyyden paranemisen myötä. Kuntaan on muuttanut uusia perheitä ja varhaiskasvatuksessa on ollut riittävästi paikkoja. Paltamon kunta on omassa viestinnässään tuonut esille itseään lapsiystävällisenä kuntana, mikä on heidän mielestään kasvattanut kunnan asukasmäärää. Paltamo jatkaa maksuttoman varhaiskasvatuksen palvelua jatkossakin.

Tarkastelussa on myös seurattu kuntien päätöksentekoa maksuttoman varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Voidaan todeta, että usea kunta on tehnyt päätöksen aloittaa joko suoraan maksuton varhaiskasvatus tai aloittaa se portaittain kokeiluna vuosi kerrallaan. Tällaisen päätöksen on tehnyt mm. Siikalatvan kunta.

Lisäksi täytyisi laatia ja hyväksyä selkeät paikalliset sovellusohjeet maksuttomuuteen oikeuttavien peruseriaatteiden osalta. Esimerkiksi seuraaviin asioihin tulee ottaa kantaa:

1. Olisiko maksuton varhaiskasvatus ainoastaan valintaoikeuden piirissä oleville lapsille eli äitiys- ja vanhempainrahakauden päättymisen jälkeen koulun alkuun saakka? Vaihtoehtona maksuttomalle varhaiskasvatukselle olisi lasten kotihoidontuki koulun alkuun saakka.
2. Saisivatko perhevapaisiin oikeuttavan lapsen sisarukset olla maksuttomassa varhaiskasvatuksessa?
3. Tulisiko subjektiiviseen oikeuteen eli ns. virikepaikan saamiseen olla neljän kuukauden hoitopaikan järjestelyaika?
4. Jäisivätkö koululaiset eli tällä hetkellä 1- ja 2-luokkalaiset vuorohoidossa olevat lapset maksuttomuuden ulkopuolelle? Voisi olla haasteellista selvittää huoltajien työpaikkojen luonteet. Tässä oli muutamia esimerkkejä asioista, jotka tulisi linjata, jos Kuhmo päättää siirtyä maksuttomaan varhaiskasvatukseen.

Kuhmon varhaiskasvatuksen johtoryhmä katsoo, että se on selvittänyt maksuttoman varhaiskasvatuksen vaikutukset Kuhmossa niin tarkasti kuin se on mahdollista saatavilla olevilla tiedoilla.

Niina Kähkönen

varhaiskasvatuksen johtaja